

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Մարզպետարանի աշխատակազմի գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչության 2015 թվականի կատարված աշխատանքների մասին

Բնակլիմայական բարենպատ պայմանները հնարավորություն տվեցին գարնան գյուղատնտեսական աշխատանքները սկսել ժամանակին:

Պետական աջակցության ծրագրերով շուկայականից ցածր գներով մարզի հողօգտագործողներին է հատկացվել 428տ ազոտական, 10.75տ կալիումական, 10.65տ ֆոսֆորական պարարտանյութեր, 33873լ դիզելային վառելանյութ, 87,1տ գարնանացան գարու, 2.65 տ առվույտի , 5.6տ կորնգանի, 0.325տ եգիպտացորենի և 104տ աշնանացան ցորենի սերմացուներ :

Ընդհանուր առմամբ գյուղատնտեսական տարին նպաստավոր էր և նախորդ տարվա համեմատությամբ գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության ծավալները բոլոր բնագավառներում՝ բացառությամբ հացահատիկի,գերազանցել են նախորդ տարվա ցուցանիշները:

Մարզի հողօգտագործողների նպատակային աշխատանքի, պետական աջակցության ծրագրերի, համայնքների ղեկավարների, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության, մարզպետարանի և ջրօգտագործող ընկերությունների համագործակցված աշխատանքի շնորհիվ 2015թ.մարզի ընդհանուր ցանքային տաածությունը կազմել է 5713հա, որը նախորդ տարվա համեմատ ավել է 1021 հա-ով: ՀՀ կառավարության 2009թ. սեպտեմբերի 17-ի թիվ 1066-ն որոշմամբ,սահմանված կարգով, մի շարք համայնքներում վարելահողերի և արոտների վրա հիմնված 248.0 հա բազմամյա տնկարկները (պտղատու այգի 146.8հա, խաղողի այգի 101.2հա) հաշվառվել են 2015թ. հողային հաշվեկշռում:

Ներկայացվում է 2014-15թթ. գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության ծավալները աղյուսակի տեսքով.

N	ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	Տարածությունը / հա			Համախառն բերքը / տ /			
		2014թ	2015թ	Տարբ.	2014թ	2015թ	տարբ	%
1	հացահատիկ և հատիկադնեղեն	2607	3258	651	6782	6665	-117	98.3
2	Բանջարեղեն	407	495	88	7632	9403	1771	123.2
3	Բոստան	36	38	2	712	816	104	114.6
4	Կարտոֆիլ	179	200	21	3370	3739	368	111
5	Պտուղ, հատապտուղ	1966	1966		5443	8440	2997	155.1
6	խաղող	916	816.3		5107	5708	601	111.8
7	խոտ				29283	30671	1388	104.7
8	Ընդ.ցանքատարածություն	4692	5713	1021				
9	Կաթ տ.				24800	24900		100.4
10	Միս տ.				4400	4700		106.8
11	Ձու մլն. հատ				18.9	20.4		107.9
	Համախառն արտադրանքը մլրդ. դրամ				20.8			

Ծանոթություն՝ աղյուսակում մսի, կաթի և ձվի ցուցանիշները ներառում են 2014 և 2015թ հունվար-նոյեմբեր ժամանակահատվածը: Դեկտեմբեր ամսվա արդյունքները դեռևս ամփոփված չեն:

Արտադրված 5708տ խաղողից վերամշակող ձեռնարկությունների կողմից մթերվել է 4645 տ. բարձրորակ խաղող, որի դիմաց վճարման ենթակա գումարը կազմել է **784.8** մլն դրամ :

<<Հայկական միրգ>> ծրագրով 2015 թվականին մարզի համայնքներում հիմնվել է 46,12 հա պտղատու այգի, որից՝

1. Վերնաշեն 4.02 հա կեռասենու այգի
2. Խնձորուտ 5.2 հա կեռասենու այգի
3. Արին 17.2 հա ընկուզենու այգի
4. Ազատել 6.5հա բալենու, 2.7հա դեղձենու, 2.2 հա ընկուզենու 8.3 հա սալորենու այգիներ: / ընդամենը՝ 19.7հա/:

Բույսերի պաշտպանության ծրագրով ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից անվճար մարզին հատկացված 5կգ ռոդիֆակում թունանյութով մկնանման կրծողների դեմ պայքարի աշխատանքներ են իրականացվել Ազատեկ համայնքի 62.5հա հողատարածքի վրա:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության մասնագետների հետ համատեղ մշտական ուսումնասիրություն է իրականացվում բույսերի կարանտին և ոչ կարանտին հիվանդությունների և վնասատուների հայտնաբերման ուղղությամբ:

Վարչության կողմից համակարգվել է **անասնաբուժական ծառայությունների** միջոցով պետական պատվերով նախատեսված բուժպրոֆիլակտիկ միջոցառումների իրականացումը մարզի համայնքներում : Կանխարգելիչ նպատակով սիբիրախտ, դաբաղ, էմկար, պաստերելիոզ հիվանդությունների դեմ պատվաստվել են 149584 գլուխ խոշոր եղջրավոր կենդանիներ, մանր եղջրավոր կենդանիների դաբաղ հիվանդության դեմ՝ 22333 գլուխ, խոզերի ժանտախտի դեմ 8932 գլուխ կենդանիներ և թռչունների կեղծ ժանտախտի դեմ՝ 64884 թև թռչուն: Ախտորոշիչ միջոցառումների իրականացման արդյունքում բրուցելյոզ հիվանդության նկատմամբ հետազոտվել են 22008 գլուխ խոշոր և 16750 գլուխ մանր եղջերավոր կենդանիներ, հայտնաբերվել են 66 գլուխ խոշոր և 275 գլուխ մանր եղջրավոր բրուցելյոզով հիվանդ կենդանիներ:

Օրենքով սահմանված կարգով իրականացվում է վտանգված անասնազխաքանակի շարունակական առողջացումը:

2015 հունվարի 1-ի դրությամբ մարզում առկա է 22 578 գլուխ խոշոր եղջերավոր անասուն, որից կովեր՝ 9643 գլուխ, մանր եղջերավոր՝ 24 824 գլուխ , խոզեր՝ 2048 գլուխ , թռչուններ՝ 139 439 թև և մեղվաընտանիք՝ 21 855 փեթակ: 2016թ հունվարի մեկի դրությամբ անասնազխաքանակի հաշվառման տվյալները ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության մարզային գործակալության կողմից դեռևս ամփոփված չեն:

2015 թվականի հունիսի 15-ին շահագործման է հանձնվել Եղեգնաձորի պահածոների գործարանը , ներդրվել է շուրջ 800մլն. դրամ:

Արտադրամասում տեղակայվել են ռուսական, իտալական, չինական արտադրության սարքավորումներ, որոնք թույլ են տալիս տարեկան մթերել շուրջ 1600 տոննա պտուղբանջարեղեն և արտադրել շուրջ 2,5 մլն սպառողական տարա :

Գործարանում աշխատում են 240 աշխատակիցներ, որոնց միջին աշխատավարձը կազմում է շուրջ 86 000 դրամ :

2015թ մայիսի 29-ին տեղ ունենացավ <Էկո Ֆարմ> ՍՊԸ-ին պատկանող, 500 գլուխ կթու կովերի համար նախատեսված անասնապահական համալիրի բացման հանդիսավոր արարողությունը՝ Վայոց ձորի մարզի Գնդեվազ համայնքում ,որն իր տեխնիկական հագեցվածությամբ չի զիջում Եվրոպական և Ամերիկյան որակի ու կառավարման չափորոշիչներին:

Ներկայումս ընկերությունը ունի 300 գլուխ կենդանիներ, որոնցից կթու կովերի թվաքանակը կազմում է 150 գլուխ:

Համալիրում պահվում են Գերմանիայից ներկված տոհմային Ֆլեգվի և Հուլշտին ցեղատեսակի կենդանիներ, ինչպես նաև մսատու Անգուս ցեղատեսակի կովերի փոքր խմբաքանակ, որոնք օգտագործվում են բարձրակարգ մսի արտադրության նպատակով:

Համալիրը արտադրված կաթը վերամշակում է՝ արտադրելով պրեմիում որակի «Չանախ» տեսակի պանիր:

Վերագործարկված Գնդեվազի թռչնաբուծական ֆարմիկայում օրեկան արտադրվում է 60-65 հազար ձու, որն իրացվում է ներքին շուկայում:

Զառիթափ համայնքում շահագործման է հանձնվել ժամանակակից սպանդանոց՝ հերթափոխին 30 գլուխ խոշոր և 300 գլուխ մանր եղջրավոր կենդանիների սպանդ հզորությամբ:

Վարչության կողմից համակարգվել է <<Եղեգնածոր>> ԶՕԸ -ի կողմից ոռոգման ջրի անխափան մատակարարման, առաջացած խնդիրների լուծման ու վերացման, միջտնտեսային և ներտնտեսային ոռոգման ցանցերի վերանորոգման, ինչպես նաև ոռոգման ջրի մատակարարման պլան ժամանակացույցի խախտումները նվազագույնի հասցնելու աշխատանքները: :

Ոռոգման սեզոնի ընթացքում ջրօգտագործողներին է տրվել 9 724հազ. խմ ոռոգման ջուր , որի հասույթը կազմել է 106964 հազ. դրամ, գանձվել է 100266 հազ. դրամ, որը կազմում է հասույթի 93.7 %-ը:

Ափապաշտպան կառույցներ ստեղծելու նպատակով ուսումնասիրվել է Եղեգիս և Արփա գետերի առավել սելավավտանգ հատվածները և այն ներկայացվել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն, հակահեղեղային միջոցառումների իրականացման ծրագրերում ընդգրկելու համար, սակայն ֆինանսական միջոցների բացակայության պատճառով 2015թ .հակահեղեղային միջոցառումներ չեն իրականացվել:

Գյուղատնտեսության զարգացման կարևոր նախադրյալներից է նաև արտադրության կազմակերպման մեքենայացումը: Մարզում հաշվառված է 424 տրակտոր, 23 հացահատիկահավաք կոմբայն, 256 տրակտորային կցասայլ, 124 տրակտորային խոտհնձիչ, 6 կերահավաք կոմբայն, 90 հավաքիչ-մամլիչ և այլ գյուղատնտեսական տեխնիկա, դրանց սարքինության մակարդակը՝ միջինը շուրջ 75.6% է՝ հանրապետական միջինի՝ 79.3%-ի համեմատ :

«ՀՀ գյուղատնտեսական տեխնիկայի ներմուծման ու հավաքակազմի աստիճանա բար նորացման աշխատանքների իրականացում» ՀՀ կառավարության 2013թ.-ի գերակա խնդրի լուծման շրջանակներում 13.06.2013թ. թիվ 588-Ն և 20.06.2013թ. թիվ 650-Ն որոշումների հիման վրա 2014թ.-ին ձեռք են բերվել 5 MT3-82.1 տրակտորներ,

որոնց իրացումն իրականացրել է Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամը (լիզինգային եղանակով):

2014թ. ընդհանուր առմամբ գնվել են 22 միավոր տարբեր հզորության տրակտորներ իրենց գյուղ գործիքներով:

2015թ.-ին լիզինգային եղանակով ձեռք է բերվել Բելառուսի Հանրապետությունից ներկրված «Նիվա էֆեկտ» մակնիշի մեկ հացահատիկահավաք կոմբայն, իսկ մասնավոր գնումով ձեռք է բերվել CAT 320 DL մակնիշի մեկ էքսկավատոր , YUTO-404 մակնիշի մեկ տրակտոր, մեկ հատ «Սամայո» մակնիշի հացահատիկահավաք կոմբայն, երկու հատ E 302 մակնիշի կերահավաք կոմբայն, երկու հատ T 150 մակնիշի անիվավոր տրակտոր, մեկ հատ ազոտական գութան, երկու հատ կուլտիվատոր, մեկ հատ շարքացան, երկու հատ կախովի խոտհնձիչ, մեկ խոտավաք: Ընդհանուր առմամբ 2015թ ձեռք է բերվել է 8 միավոր տարբեր հզորության գյուղ տեխնիկա և յոթ միավոր գյուղ գործիքներ:

Գյուղացիական տնտեսություններին պատկանող հողակտորները փոքր են և գտնվում են տարբեր հանդամասերում, իսկ եղած բազմամյա տնկարկների մեծ մասը հին են ու մշակության համար ոչ մեքենահարմար: Ինտենսիվ գյուղատնտեսություն վարելու նպատակով խիստ անհրաժեշտություն է առաջացել կազմավորելու գյուղատնտեսական կոոպերատիվներ:

Անասնաբուժության ռազմավարական զարգացման շվեցարական գրասենյակի կողմից մարզի Բարձրունի, Մարտիրոս, Խնձորուտ, Հերիեր, Գնդեվազ, Կեչուտ, Զառիթափ, Ազատեկ, Գետափ, Արտաբույնք, Խաչիկ, Ռինդ, Ելփին, Շատին համայնքներում ստեղծվել են անասնաբուժական կետեր, ամեն կետի համար գնվել է մեկ միլիոն դրամի դեղորայք և գործիքներ, և 300 000 դրամի գույք: Ընթացքի մեջ է Ելփին, Վայք, Գնդեվազ և Գլաձոր համայնքներում Արիեստական սերմնավորման կետերի կազմավորումը: Գրասենյակի կողմից իրականացվում է նաև **համակարգչային ուսուցում համայնքներին** ծրագիրը Կեչուտ, Գնիշիկ, Աղնջաձոր և Վարդահովիտ համայնքներում: Գյուղապետարանների աշխատակիցներին ուսուցումն ավարտելուց հետո կտրամադրվեն համակարգիչներ:

Մարզում «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» ծրագրի շրջանակներում ընդգրկվել են Աղնջաձոր, Ռինդ, Վերնաշեն, Զառիթափ և Սարավան համայնքները: Նախատեսվում են կատարել արոտների ջրարբիացման, կերախմոցների տեղադրման, ճանապարհների բարեկարգման, ջրընդունիչների և փարախների կառուցման աշխատանքներ՝ մոտավորապես 100մլն դրամ արժողությամբ:

Գյուղատնտեսական աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման նպատակով համայնքներում ստեղծված կոոպերատիվներին նախատեսվում է տեխնիկայի ձեռք բերման համար տրամադրել շուրջ 202 մլն. դրամ:

Գրեթե ամեն տարի մարզի գյուղատնտեսությանը մեծ վնաս են պատճառում բնական աղետները՝ /ցրտահարություն, կարկուտ, հեղեղ և այլն/: Վերջին տարիներին մարզի Արենի, Աղավնաձոր, Ռինդ, Գնիշիկ և Գետափ համայնքներում տեղադրվել են վեց

հակակարկտային կայաններ, որոնց միջոցով հնարավոր չէ կարկտահարության դեմ պայքարի լիարժեք աշխատանքներ իրականացնել մարզի ողջ տարածքում:

Մայիսի 15-ին կարկտահարության հետևանքով տուժել են Աղավնաձոր /86.49հա/, Ռինդ/130.29հա/ և Չիվա/58.3հա/ համայնքների խաղողի ու պտղատու այգիները, ինչպես նաև հացահատիկի և բանջարային մշակաբույսերի սածիլված ցանքատարածությունները: Նշված համայնքներում վնասը կազմել է՝ 242.2 մլն. դր.: ՀՀ կառավարության 2015թ հուլիսի 2-ի համար 766-Ն որոշմամբ նշված համայնքների գյուղացիական տնտեսությունների ջրի վարձը և հողի հարկը փոխհատուցվել է 100%-ով, օգոստոսի 22-ին կարկտահարությունից տուժեցին նաև Եղեգնաձոր /7.92հա/ և Գետափ /16.08հա/ համայնքների խաղողի այգիները և բանջարանոցային մշակաբույսերը: Կառավարության հոկտեմբերի 22-ի համար 1249-Ն որոշմամբ 65%-ով փոխհատուցվել է Եղեգնաձոր և 80%-ով Գետափ համայնքների կարկտահարությունից տուժած գյուղացիական տնտեսությունների ոռոգման ջրի վարձը:

Մթնոլորտային տեղումների տևական բացակայությունը հանգեցրեց երաշտի. որի պատճառով զգալիորեն տուժեցին հացահատիկային մշակաբույսերի ցանքատարածությունները:

2015 թվականի ընթացքում ACBA-CREDIT AGRIKOLE բանկի միջոցով գյուղացիական տնտեսություններին տրվել է շուրջ 1 մլրդ 77մլն 486հազար դրամ դրամ գյուղատնտեսական վարկ, որից սուբսիդավորված՝ 678 մլն 110 հազար դրամ:

Բնապահպանություն

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ուսումնասիրվել են մարզի տարածքում բնապահպանական խնդիրները և լուծման նպատակով համապատասխան մարմիններին ներկայացվել են առաջարկություններ:

Օրենքով սահմանված կարգով վերահսկողություն է իրականացվում Վայք և Եղեգնաձոր քաղաքների աղբավայրերի շահագործման ուղղությամբ, իսկ կանոնակարգված աղբաթափություն իրականացնելու նպատակով Եղեգնաձոր քաղաքի աղբավայրի մուտքը ցանկապատվել և տեղադրվել է դարպաս: Ընդունվել է աշխատակից, որի միջոցով իրականացվում է շուրջօրյա հերթապահություն, ինչպես նաև աղբանոցի մաքրված տարածքներում մարզպետարանի աշխատակիցների կողմից տնկված տնկիների անհրաժեշտ խնամքի աշխատանքները:

Ջերմուկ և Վայք քաղաքներում սեփական միջոցների հաշվին տեղադրվել է՝ Ջերմուկում՝ 14 աղբարկղ, իսկ Վայքում 10 աղբարկղ:

Այս պահին մարզի գյուղական համայնքներում չհսկվող և չարտոնագրված աղբակույտեր գործնականում գոյություն չունեն:

Մարզպետարանի կողմից աշխատանքներ են տարվում կենտրոնացված և միջհամայնքային աղբավայրերի տեղադրման ուղղությամբ:

Տարվա ընթացքում համակարգվել է մարզի տարածքում գործող անտառտնտեսությունում տարվող աշխատանքները՝ անտառների էկոլոգիական և սոցիալական նշանակության բարձրացման, անտառների վիճակի բարելավման, պահպանության, պաշտպանության, ընդլայնված վերարտադրության և արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ: Մշտական ուշադրության կենտրոնում է անտառների հակահրդեհային և կանխարգելիչ միջոցառումների ծրագրի իրականացման աշխատանքները: Մարզի տարածքում գործող անտառտնտեսության հաշվեկշռում գտնվող 13687.8 հա հողատարածքներից անտառածածկ է 10156.1 հա: Ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտված բացթողումները վերացնելու նպատակով առաջարկվել է ուժեղացնել տեսչական աշխատանքները ջրօգտագործող և ընդերք շահագործող տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեությունը բնապահպանական օրեսդրությանը համապատասխանեցնելու ուղղությամբ:

Բնապահպանական պետական տեսչության Վայոց Ձորի տարածքային բաժնի, մարզային ոստիկանության, անտառտնտեսության և մարզպետարանի կողմից իրականացված տեսչական աշխատանքների արդյունքում հայտնաբերվել է ապօրինի ծառահատման՝ 6 , ձկնագողության՝ 18 և որսագողության 2 դեպքեր, բնությանը հասցված վնասը վերականգնված է:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ապօրինի ընդերք շահագործման կարգի խախտման դեպքեր չեն արձանագրվել:

Արձանագրվել է հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգի խախտման 2 դեպք: Մարզի տարածքում գործում են.

- հանքային ջրերի 3 հանքավայր
- հանքային ջրերի շրջանի 4 գործարան
- քարի արդյունահանման 7 հանքավայր
- քարի վերամշակման 9 արտադրամաս:

**Գյուղատնտեսության և բնապահպանության
վարչության պետ**

Մ. Ներսիսյան